

بررسی بالینی اثرات درمانی حنا در بهبود ضایعات پوستی بیماری لمپی اسکین در گاو  
حجت الله جعفری دکترای عمومی دامپزشکی، معاون دامپزشکی شهرستان بم، اداره کل دامپزشکی استان  
کرمان پست الکترونیک [hjveterinary@yahoo.com](mailto:hjveterinary@yahoo.com)  
زهرة وکیلی دکترای عمومی دامپزشکی، کارشناس اداره کل دامپزشکی استان کرمان، اداره کل دامپزشکی  
استان کرمان پست الکترونیک [zohrevakili1363@gmail.com](mailto:zohrevakili1363@gmail.com)  
مسعود اسدی پور کارشناسی ارشد بیوشیمی، رئیس دامپزشکی شهرستان بم، اداره کل دامپزشکی استان  
کرمان پست الکترونیک [asadimasoud78@gmail.com](mailto:asadimasoud78@gmail.com)

مقدمه:

بیماری لمپی اسکین ابتدا به صورت یک واگیری وسیع در سال ۱۹۲۹ در گاوان کشور زامبیا شناخته شد. در واگیری های سال ۱۹۴۳-۱۹۴۴ در تعدادی از کشورهای آفریقایی از جمله آفریقای جنوبی اهمیت اقتصادی بیماری بهتر شناخته شد (احمد شیمی، ۱۳۷۵: ۱۳۹-۱۳۸). بیماری لمپی اسکین با تب و سپس ظهور ضایعات ندولار روی پوست مشخص می شود، البته ضایعات ندولار آن به مرور زمان نکروزه می گردند. ادم و لنفادنیت عمومی دست و پا در این بیماری شایع است. گاوهای بیمار در مراحل اولیه دچار ریزش اشک، نزله بینی و کاهش اشتها می شوند. ندول های روی پوست که در ناحیه درم و اپیدرم هستند، به تدریج متورم شده و زخم تشکیل می دهند، گاهی اوقات نیز عفونت ثانویه پیدا می کنند (هادی کیوانفر، ۱۳۷۶: ۱۰۴-۱۰۳). بسیاری از داروهای امروزی از داروهای گیاهی نشات می گیرند و اثرات درمانی بسیاری از گیاهان بومی برای چندین بیماری توسط متخصصان داروهای گیاهی سنتی معرفی شده اند. فرآورده های طبیعی یکی از منابع با ارزش دارو های سنتزی و داروهای گیاهی سنتی هستند که همچنان در سیستم مراقبت های بهداشتی اولیه جای دارند (مجید بالائی کهنمونی و همکاران، ۱۳۹۸: ۷۰-۵۷). در ایران با توجه به شرایط اقلیمی و تنوع آب و هوایی خاص، گیاهان متعدد در سراسر آن رشد می کنند که یک زیستگاه کم نظیر در دنیا تبدیل شده است، به طوریکه نزدیک به ۸۰۰۰ گونه گیاهی را شامل می شود و ذخیره ای عظیم و بالقوه از ترکیبات فعال بیولوژیک محسوب می شود (مجید بالائی کهنمونی و همکاران، ۱۳۹۸: ۷۰-۵۷). حنا گیاهی است وابسته به خانواده لیتراسه آ (Lytraceas) است که با نام علمی لئوسونیا اینرمیس (Lawsonia Inermis) خوانده می شود. بلندی درختچه حنا از یک و نیم تا دو متر است و برگ هایی مانند برگ های درخت انار و گل های سفید، خوشبو و خوشه ای دارد این درخت می تواند بیست سال بار دهد و محل رویش آن آب و هوای گرم است (ژیلا مشیری و همکاران، ۱۳۹۴: ۲۵۶-۲۴۹). روشن است که کشت و کاربرد حنا در ایران به گذشته های بسیار دور باز می گردد و این گیاه یکی از فرآورده های مهم کشاورزی بوده که هم در داخل ایران کاربرد بسیاری داشته و هم بخش فراوانی از آن به خارج صادر می شده است. مرکز کشت حنای ایران شهرستان های استان کرمان به ویژه بم، بهرام آباد و پاره ای از مناطق جنوب، به ویژه هرمزگان بوده است (ژیلا مشیری و همکاران، ۱۳۹۴: ۲۵۶-۲۴۹). در منابع مکتوب طب سنتی خواص متعددی برای حنا ذکر شده است. در شروخی که در مورد حنا نگاشته شده است به قابلیت حنا جهت درمان بیماری های پوستی مختلف اشاره شده است، برای مثال جهت خشک کردن زخم های ترشح دار، برای درمان جرب (تا حدودی معادل اگزما) و همچنین جهت درمان زخم های گوشه ناخن تجویز شده است. حنا یکی از گیاهان موثر در درمان آبله و جذام بوده و به طرق مختلفی در درمان این بیماری به کار می رفته است. در کتاب های طب سنتی به خصوص کتب قرابادین، فرمولاسیون موضعی متعددی از حنا به همراه سایر گیاهان جهت درمان بیماری های پوستی ذکر شده است (مجید بالائی کهنمونی و همکاران، ۱۳۹۸: ۷۰-۵۷).

موارد و روش کار:

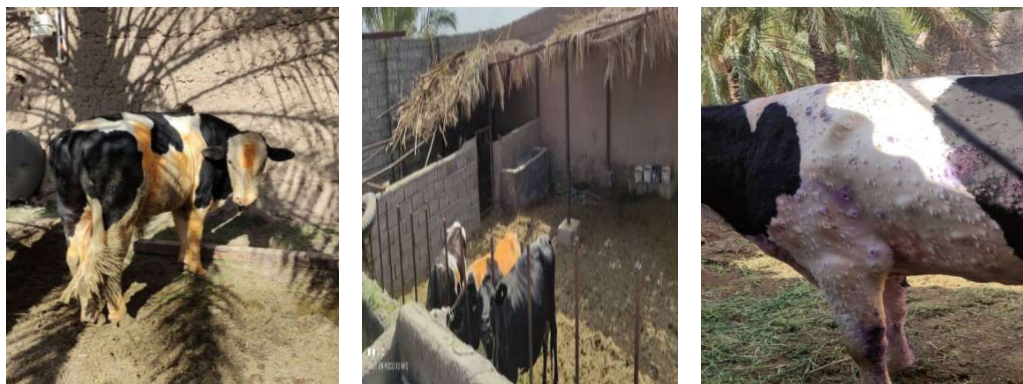
پس از مشاهده مواردی از بیماری لمپی اسکین در جمعیت گاوی شهرستان بم در سال ۱۴۰۰ و در نتیجه لزوم مراقبت و انجام اقدامات درمانی دام های بیمار، مشاهده گردید برخی از دامداران بر حسب اعتقادات سنتی از ضماد برگ حنا (خیسانده برگ آن) علاوه بر درمان های حمایتی دامپزشکی استفاده می نمایند و طی بررسی های بعمل آمده اثرات مثبت و فراتر از انتظار از درمان، بالاخص در رفع ضایعات پوستی ناشی از این بیماری، رفع التهابات جلوگیری از عفونت



سازمان تحقیقات سلامت

سلام و سلامتی

های ثانویه پوستی ( میکروبی و قارچی ) کاملاً مشهود بوده و بهبود حال عمومی دام نیز با فروکش کردن تب دام ( در نتیجه رغبت دام به مصرف خوراک، جلوگیری از کاهش راندمان تولید و نیز حفظ و بقای دام در مقایسه با دام هایی که از درمان حنا استفاده نکرده بود، ملموس بود.



تصاویر مربوط به دام مبتلا به لمپی اسکین و استفاده از حنا و بهبود ضایعات پوستی و حال عمومی دام

بحث و نتیجه گیری:

در مطالعه ای ارزشمند تحت عنوان بررسی گیاه حنا در طب سنتی ایران که توسط بالائی کهنمویی و همکاران که با بررسی دیگر تحقیقات در خصوص حنا صورت پذیرفت اثرات ضد ویروسی، ضد التهابی، ضد میکروبی، ضد قارچی و بهبود زخم ناشی از حنا کاملاً شناخته شده است ( مجید بالائی کهنمونی و همکاران، ۱۳۹۸: ۷۰-۵۷). همچنین نظر به اینکه عامل ایجاد کننده لمپی اسکین یک ویروس است با مطالعه ای که توسط موسسه تحقیقاتی پزشکی گیاهان دارویی در هند توسط Abid Ali Khan و همکاران انجام گرفت اثرات ضد ویروسی گیاه حنا ناشی از عصاره اتانولی اثبات شده است (M.M.Abid Ali Khan and etc, ۱۹۹۱:۱۶۱-۱۶۵). در تحقیقی دیگر که توسط میراولیایی و همکاران تحت عنوان بررسی هیستوپاتولوژی ترمیم زخم های عمیق پوستی غیر عفونی با عصاره هیدرو الکلی گیاهان مرزه کوهی، بادرنجبویه، سدر، گل ختمی و حنا صورت گرفت نظر به ترکیب شناخته شده حنا، یعنی لاوسون (Lawsonia)، اثر این گیاه را در کنار دیگر گیاهان دارویی یاد شده در عنوان مقاله در ترمیم زخم های عمیق پوستی موثر دانستند ( میراولیایی و همکاران، ۱۳۹۶: ۲۲۲-۲۱۲). همچنین در مقاله مروری که توسط Danesh Babu و همکاران بر روی حنا انجام پذیرفت اثرات ضد میکروبی آن به علت ترکیب نفتا کینون (naphthoquinone)، ضد قارچی به علت ترکیب لاوسون (Lawsonia)، ضد ویروسی به علت ترکیب عصاره اتانولی و نیز اثرات ضدانگلی شرح داده شده است (Danesh Babu and etc, ۲۰۰۹:۲۳۱-۲۳۲). لذا بر اساس این مطالعه و همچنین مقالات و منابع علمی می توان دریافت گیاهان دارویی از جمله حنا می توانند در بهبود و رفع ضایعات پوستی و جلوگیری از عفونت های ثانویه و بهبود سریع آنها نقش داشته باشند. البته قابل ذکر است بررسی این موضوع از حیث آسیب شناسی بافتی ضرورت داشته و می توان در تایید این فرضیه موثر باشد.

منابع مورد استفاده :

- ۱- مجید بالائی کهنمونی، محبوبه بزرگی، مهناز خانوی و همکاران ( بهار ۱۳۹۸ ) " بررسی گیاه حنا در طب سنتی ایران و مطالعات جدید " ، مجله طب سنتی اسلام و ایران، سال دهم، شماره اول صفحه ۷۰ - ۵۷.
- ۲- ژایلا مشیری، هما حاجی علیمحمدی، خدیجه امامی ( پاییز ۱۳۹۴ ) " بررسی اثرات درمانی حنا در طب سنتی ایران " ، مجله طب سنتی اسلام و ایران، سال ششم، شماره سوم صفحه ۲۵۶ - ۲۴۹.
- ۳- دکتر احمد شیمی ( ۱۳۷۵ ) " ویروس شناسی دامپزشکی " ، چاپ اول صفحه ۱۳۹ - ۱۳۸.
- ۴- دکتر هادی کیوانفر و دکتر ناصر کریمی ( ۱۳۷۶ ) " ویروس شناسی دامپزشکی، بخش بیماریها " ، چاپ اول صفحه ۱۰۴ - ۱۰۳.



۵- مهران میر اولیایی، ریحانه چلونگر، اکرم امین جعفری، اردشیر طالبی، مجید غیاث ( شهریور ۱۳۹۶ )  
" بررسی هیستوپاتولوژی ترمیم زخم های عمیق پوستی غیر عفونی با عصاره هیدروالکلی گیاهان مرزه  
کوهی، بادرنجبویه، سدر، گل ختمی و حنا " مجله پژوهش های سلولی ومولکولی ( مجله زیست شناسی  
ایران)، جلد ۳۰، شماره دو صفحات ۲۲۲-۲۱۲.

5- M.M.Abid Ali Khan, D.C.Jain, R.S.Bhakuni , Mohd. Zaim and R.S. Thakur (۱۹۹۱) "Occurrence of some antiviral sterols in *Artemisia annua* " plant Science.۷۵:۱۶۱-۱۶۵.

6- P. Danesh Babu and R.S.subhasree (۲۰۰۹) "Antimicrobial Activities of lawsonia inermis-A review " Academic Journal plant Science.۲ (۴):۲۳۱-۲۳۲.



سازمان تحقیقات و توسعه

سلام و سلامتی